

PREZYDENT MIASTA KALISZA

Główny Rynek 20
62-800 Kalisz
tel./fax +48 62 7642032

www.kalisz.pl

WKST 0150-1-42/08

Kalisz, dnia 17.11.2008r.

Pan
Bogdan Nowacki
Radny
Rady Miejskiej Kalisza

*dot. interpelacji złożonej podczas sesji Rady Miejskiej Kalisza w dniu 30.10.2008r.
w sprawie ochrony zabytkowych kaliskich cmentarzy.*

Pragnę uprzejmie poinformować, że samorząd Miasta od wielu lat prowadzi wielostronne działania zmierzające do ochrony i zachowania wszystkich zabytkowych nekropolii w Kaliszu. Są one bowiem bezcennym elementem naszego dziedzictwa kulturowego oraz świadectwem wielokulturowości i wielowyznaniowości kaliszian.

Niewątpliwie jednak kompleks wyznaniowych nekropolii przy Rogatce stanowi jeden z najistotniejszych zespołów zabytkowych w przestrzeni Miasta.

Na początku lat 90-tych ze środków budżetowych będących w dyspozycji Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki wykonana została podstawowa dokumentacja cmentarzy przy kaliskiej Rogatce – prawosławnego, rzymskokatolickiego i ewangelickiego. Na jej podstawie, Prezydent Miasta wystąpił do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskami o wpis do rejestru zabytków bezcennych nekropolii. Dzięki tym zabiegom, wszystkie trzy cmentarze wpisane zostały do rejestru.

Systematycznie prowadzone przez tutejszy Urząd prace nad sporządzeniem dokumentacji ewidencyjnej w formie kart poszczególnych pomników i kaplic umożliwiły rozpoznanie i zdokumentowanie wielu obiektów sztuki sepulkralnej.

Przy udziale środków finansowych z budżetu Miasta, zrealizowano wiele konkretnych prac zabezpieczających i konserwatorskich. I tak na cmentarzu ewangelickim – prace przy nagrobku pułkownika wojsk polskich Xawerego Greffena, na cmentarzu prawosławnym – prace porządkowe przy uczytelnieniu założenia nekropolii, zaś w obrębie cmentarza rzymskokatolickiego – prace remontowo-konserwatorskie przy najstarszym pomniku majora wojsk polskich Stanisława Broszkowskiego, przedwojennego prezydenta miasta Mieczysława Szarrasa, Rodziny Parczewskich, Haliny Sutarzewicz, Walentego Stanczukowskiego, Franciszka Reinsteina, nagrobka rodziny Majewskich z Aniołem, kaplic Rymarkiewiczów, Zakrzewskich, Koczorowskich oraz Żuczukowskich.

Mając na uwadze potrzebę przygotowania popularnonaukowej publikacji poświęconej zespołowi trzech nekropolii przy kaliskiej Rogatce, dzięki inicjatywie i na zlecenie tutejszego Urzędu, Stanisław Małyшко przygotował opracowanie „Zabytkowe cmentarze przy Rogatce w Kaliszu”. Zostało ono wydane w 2003 r. w formie książkowej przez Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, przy znaczącym udziale środków budżetowych Miasta. Na podkreślenie

zasługuje fakt, iż jest to pierwsza monografia tego zespołu, obejmująca zagadnienia dotyczące chrześcijańskich cmentarzy i miejsc pochówków w Kaliszu, zwyczaje i obrzędy pogrzebowe, historię poszczególnych cmentarzy z przewodnikami po nich i planami, na których zaznaczono najcenniejsze pomniki i kaplice. Szczególnie ważne dla dziejów Kalisza są informacje poświęcone osobom i rodzinom spoczywającym na tych cmentarzach, a które tworzyły historię naszego miasta.

Trzy zabytkowe nekropolie są cmentarzami wyznaniowymi i stanowią własność odpowiednio, Parafii Rzymskokatolickiej św. Mikołaja, Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Kaliszu oraz Parafii Prawosławnej w Kaliszu. Zgodnie z art.5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. Nr 162 r. poz.1568 z późn. zm.), obowiązek troski o zabytek tj. naukowego badania i dokumentacji zabytku, prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia, spoczywa na jego właścicielu i użytkowniku. Pamiętać też trzeba, że nagrobki są własnością konkretnych rodzin i ich spadkobierców, zatem przede wszystkim należy mieć wiedzę dotyczącą ich stanu prawnego.

W celu uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac przy obiektach na zabytkowych cmentarzach, konieczne jest przedłożenie tytułu prawnego do dysponowania zabytkiem, a takie dokumenty są jedynie w posiadaniu parafii i właścicieli nagrobka czy kaplicy.

Jak Panu Radnemu wiadomo, począwszy od 2001 r. samorząd wspiera PTTK Oddział w Kaliszu przy organizacji zbiorów publicznych na rzecz ratowania zabytkowych kaliskich cmentarzy, a pracownicy tutejszego Urzędu udzielają tej inicjatywie pomocy organizacyjnej i merytorycznej.

Odnosząc się do kwestii zwiększenia możliwości finansowego udziału Kalisza w ratowaniu zabytkowych cmentarzy na terenie miasta, uprzejmie informuję, że zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, jedyną możliwą formą udzielenia wsparcia z budżetu samorządu jest dotacja udzielona, na podstawie wniosku Parafii, w trybie uchwały Rady Miejskiej Kalisza Nr XLVIII/717/2006 z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie *zasad i trybu postępowania, udzielania i rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków nie stanowiących własności Miasta*. Z takiej pomocy korzystały w latach ubiegłych Parafia Prawosławna, Rzymskokatolicka oraz Ewangelicko-Augsburska. Według naszej wiedzy w chwili obecnej Parafia Ewangelicko-Augsburska, zalega z płatnościami na rzecz podmiotów publiczno-prawnych, a jej konto bankowe zajął komornik.

Parafie jako właściciele zabytkowych cmentarzy mogą ponadto korzystać z Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, o czym tutejszy Urząd informował wszystkich właścicieli zabytkowych cmentarzy.

W wielu miastach z inicjatywy środowisk twórczych i akademickich, powstają stowarzyszenia i fundacje, których statutowym celem jest prowadzenie prac na terenie zabytkowych cmentarzy w porozumieniu z ich właścicielami oraz pozyskiwanie środków finansowych na ten cel.

Pragnę uprzejmie poinformować, że tutejszemu Urzędowi doskonale znane są działania studentów pod kierunkiem dr Maciej Błachowicza. Doceniamy wszelkie inicjatywy zmierzające do zachowania i popularyzacji wiedzy o tej nekropolii. Dlatego też wielokrotnie Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki wskazywał Panu Błachowiczowi na możliwości wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w zakresie społecznej opieki nad zabytkami. Wyrażam przekonanie, że podjęcie przez studentów starań o ustanowienie ich społecznymi opiekunami zabytku byłoby ze wszech miar celowe i uzasadnione.

Jednakże dotychczas władze Wydziału Pedagogiczno Artystycznego w Kaliszu UAM w Poznaniu, ani Kierownik Zakładu Komunikacji Międzykulturowej w ramach którego

proszony jest kierunek Ochrona Dóbr Kultury, nie występowały do Miasta z żadną inicjatywą, ani informacją w tej materii. Nie posiadamy wiedzy czy prace podejmowane przez studentów mogłyby być traktowane przez Uczelnię jako praktyki, a stworzenie programu dla ratowania cmentarzy mogłoby być efektem prac seminaryjnych czy innych działań dydaktycznych. Przystąpienie do opracowania programu ratowania zabytkowych kaliskich nekropolii wymaga w pierwszej kolejności uzgodnień z właścicielami cmentarzy. Tutejszy Urząd udzieli takiemu przedsięwzięciu pomocy w miarę posiadanych możliwości prawnych i organizacyjnych.

Podkreślić też należy, że wszelkie działania na obszarze objętym wpisem do rejestru wymagają zgodny Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Samorząd nie posiada informacji czy planowane działania studentów uzgodnione zostały z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Jednocześnie, w znajdującym się obecnie w opracowaniu Programie Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kalisza na lata 2008-2011 uwzględniono pomoc dla właścicieli zabytkowych nekropolii w zakresie zgodnym z cytowaną wyżej uchwałą Rady Miejskiej Kalisza Nr XLVIII/717/2006 z dnia 29 czerwca 2006 r

Pragnę podkreślić otwartość władz samorządowych na współpracę i inicjatywy obywatelskie, zwłaszcza w tak szlachetnej sferze jaką jest ochrona naszego dziedzictwa.

Janusz Pęcherz